

پاسخی به یک تحلیل در مورد وقایع دیماه

حمید نجف، پژوهشگر امور اجتماعی و فعال رسانه ای

یادداشت علی ربیعی، دستیار اجتماعی رئیس جمهور، با عنوان «خشمگین‌های بی‌افق» بیش از آنکه یک تحلیل اجتماعی باشد، تلاشی است برای ایستادن در جایگاه منتقد، پس از ایستادن طولانی مدت در جایگاه قدرت. متنی پر از مفاهیم دانشگاهی که می‌کوشد دی‌ماه ۱۴۰۴ را توضیح دهد، بی‌آنکه سهم نویسنده و ساختاری که در آن حضور داشته را بپذیرد.

دی‌ماه ۱۴۰۴ یک «رخداد» نبود؛ نتیجه بود. نتیجه سال‌ها انسداد، تعلیق تصمیم، نشنیدن صداها و حذف مسیرهای اصلاح. در این میان، آقای ربیعی نه ناظر بیرونی، بلکه یکی از مقامات رسمی همین ساختار بوده است. بنابراین پرسش اصلی نه جامعه‌شناسانه، بلکه سیاسی و اخلاقی است: اگر از انباشت ناامیدی، بسته شدن افق و فروپاشی طبقه متوسط آگاه بودید، چرا اقدامی نکردید؟ هزاران ایرانی در اعتراضات دی‌ماه جان باختند، چشم‌ها کور شد، خانواده‌ها داغدار شدند و بازداشت‌ها بی‌نام‌ونشان ماند.

جامعه نه با کمبود تحلیل، بلکه با فقدان عمل و پاسخگویی مواجه بود. دستیار اجتماعی رئیس جمهور در این مدت چه اقدام مشخصی برای گشودن مسیر گفت‌وگو، کاهش خشونت یا جلوگیری از فاجعه انجام داد؟

نکته نگران‌کننده، تلاش آشکار برای فرافکنی مسئولیت است. هر جا پای پاسخگویی داخلی به میان می‌آید، پای «ژئوپلیتیک»، «رسانه‌های خارجی» و «سناریوهای بیرونی» وسط کشیده می‌شود؛ گویی امنیتی‌سازی اعتراض و بستن کانال‌های قانونی مشارکت، هیچ نقشی در انفجار خشم نداشته‌اند. این متن، صدای جامعه نیست؛ دفاعیه‌ای نرم از ناکارآمدی دولت است.

گفتن اینکه «مسئله فقط فقر نیست، بسته شدن مسیرهاست» درست است، اما پرسش اساسی همچنان بی‌پاسخ می‌ماند: چه کسی این مسیرها را بسته؟ و اینجا باید صریح بود: در دی‌ماه ۱۴۰۴ هزاران ایرانی کشته شدند. هر مقام مسئولی که پیش از این فاجعه از عمق بحران آگاه بوده و با این حال در جایگاه خود باقی مانده، یا باید گزارش شفاف عملکردش را ارائه دهد، یا مسئولیت بپذیرد و کنار برود. اگر «خشمگین‌های بی‌افق» نشانه خطرند، مسئولان بی‌پاسخگو ریشه فاجعه‌اند؛ کسانی که نه افق می‌سازند و نه پس از ویرانی، جز تحلیل، چیزی عرضه می‌کنند.

ماخذ: انصاف نیوز، ۱۵ بهمن ۱۴۰۴

شایان ذکر است نوشته‌ای که این یادداشت به نقد آن پرداخته است قبلاً با عنوان «چرایی تصمیم دولت برای تغییر سیاست ارزی و اعطای حمایت‌های جدید اجتماعی» در بخش دیدگاه‌های کمیسیون منتشر شد.

امور پژوهشی، آموزشی و ترویجی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

تاریخ انتشار در سامانه کمیسیون: ۱۴۰۴/۱۱/۱۵